

Mózes Gergely: A mesterséges intelligencia és a deepfake jelenléte a dokumentumfilmben

- 2025. 09. 03.

Az emberi történelem során először értünk el abba a korba, amikor a valóság és a fikció közti határok képesek szinte tökéletesen feloldódni. E határok átlépésével járó manipulatív visszaélés számos lehetősége kialakíthatja azt a mozgóképes “újbeszél”-t, aminek a hitelességre törekvő történelmi dokumentumfilm is áldozatává válhat, hiszen a múlt dokumentumai védtelenek lesznek. A hitelesség szempontjából krízishelyzetben vagyunk, hiszen a hamis fotók és mozgóképek virágkorát éljük. Ennek ellenére a kortárs dokumentumfilm-készítők egyre inkább alkalmazzák ezt a technológiát, karaktereket, arcokat és hangokat helyettesítve, egyfajta hiánypótlásként a narratívájukban. A fő alkotói kérdés, hogy küzdelem és ellenállás helyett lehetséges-e az együttműködés alkotó és mesterséges intelligencia közt úgy, hogy ne sérüljenek olyan dokumentumfilmes alapelvek, mint a hitelességre törekvés, vagy éppen a valóság önmagunkon való átszűrése? Kulcsszavak: dokumentumfilm, archív, történelem, deepfake, AI

Bevezetés

A dokumentumfilmnek ugyan nincs köbe vésett definíciója, a tudományos szakirodalomban a meghatározások többnyire arról szólnak, hogy az alkotók miként viszonyulnak az őket körülvevő valósághoz. Talán a legrövidebb és leglényegretörőbb definíció John Grierson-hoz kötődik aki szerint a dokumentumfilm nem más mint „creative treatment of actuality”, vagyis a valóság világ „kreatív, alkotó jellegű feldolgozása” (Grierson 1933:8). Tehát maga az alkotói jelenlét kiemelten hangsúlyos a *valóságfeldolgozáshoz*, ám a mesterséges intelligencia által vezérelt képgenerátorok megjelenése és viharos fejlődése óta, csupán pár lépésre vagyunk attól, hogy ne tudjuk megmondani a dokumentumfilmekben szereplő archív álló- vagy mozgóképről, hogy valódiak-e, vagy frissen kreált, álarchív felvételeket látunk? Márpedig a hitelességre törekvés kihagyhatatlan alkotói szempont, és éppen ez a szándék sérülhet leginkább a deepfake technológia alkalmazása során. A „deepfake” képhamisítás technológia olyan újítás, amely alapjaiban ingathatja meg a dokumentumfilmes alkotó kapcsolatát a valósággal, s ez nemcsak az alkotó, de a néző számára is komoly probléma, mert mostantól maga az archív kép és

mozgókép is elveszíti bizonyító jellegét. A kérdés, hogy küzdelem és ellenállás helyett lehetséges-e az együttműködés alkotó és mesterséges intelligencia között úgy, hogy ne sérüljenek a dokumentumfilmes alapelvek? Dolgozatomban bemutatom a mesterséges intelligencia – továbbiakban AI (Artificial Intelligence) – és a történelmi dokumentumfilm találkozási pontját, az első komplexebb rövidfilmes kísérletet, amelynek kontextusa egy világot megváltoztató történelmi esemény, cselekménye pedig egy soha el nem mondott beszéd életrekeltése volt a 1969-es holdraszállás kapcsán. Az ötletből születhetett volna akár áldokumentumfilm is, de az elkészült anyag inkább fikció-non fikció közti határműfaji alkotás lett: Francesca Panetta és Halsey Burgund *In Event of Moon Disaster* című rövid dokumentumfilmjében a holdraszállás nem sikerül, ezért Richard Nixon elnök elmondja azt a beszédet, ami a kudarc esetére íródott. A hat perces kisfilmben nem csupán a hang vonatkozásában, de vizuális értelemben is újraalkották az elnök karakterét az AI segítségével. A film példaértékű eredménye az alkotó és AI kreatív kapcsolatának, természetesen az etikai határokon belül maradva, s megőrizve a dokumentumfilmes keretet is. Elemzésem új megközelítéseket látta a mozgóképek digitális manipulációjának elméleti diskurzusához, egyúttal tárgyalva a deepfake-ek és az AI hatását a dokumentumfilmes kultúrára.

1. A deepfake és a dokumentumfilm

A deepfake technológia önmagában gyűjtőfogalom. Amennyiben megpróbálnánk röviden definiálni a lényegét, akkor emberek testének (általában arcának) valamint hangjainak automatizált manipulációját jelenti a digitális mozgóképben. A felvételen szereplő egyének eredeti arca az eljárás segítségével más személy vonásaira cserélhető, egyre illúziókeltőbbben a *gépi tanulás*nak köszönhetően, de a kifejezés vonatkozik a szájmozgások manipulációjára, a beszédmódosításra, valamint az audio deepfake-re, vagyis a hangklónozásra (Ajder, Henry, Glick 2021: 9). A BFI újságírója Dominic Lees szerint a deepfake első mozgóképes megjelenése a Reddit nevű weboldalhoz köthető: „2017-ben egy Reddit-felhasználó alkalmazta ezt a módszert arra, hogy kicserélje a pornográf filmekben szereplő arcokat kedvenc sztárjaira, köztük Gal Gadot-ra és Maisie Williams-re. Az esetből keletkezett botrány fontos diskurzusokat generált a visszaélés, a nemek és a személyiségi jogok kérdésköreiben nemcsak a filmszakmát tekintve” (Lees 2021). Ugyanerre az esetre utal Samanta Cole is aki cikkében rámutat, hogy az arcok kicserélésének lehetősége nem valamiféle elvont varázslat, vagy nehezen elsajátítható technikai folyamat, hiszen ez „Alapvetően egy gépi tanulási algoritmus, amely könnyen hozzáférhető anyagokat és nyílt forráskódot használ, és amelyet bárki, aki

rendelkezik az alapvető algoritmusok működésével kapcsolatos tudással, össze tud állítani” (Cole 2017).

A hirhedt 2017-es eset óta a deepfake robbanásszerűen terjedt el nem csak az internetes felnőtt filmek műfajában, hanem a mainstream hollywood-i játékfilmekben és reklámokban is. Ennek a legnépszerűbb példái tk. a 2013-ban autóbalesetben elhunyt Paul Walkert is “visszahozására” a *Halálos iramban* című film-széria hetedik részének végén (Faciai, 2023), de szembe jöhetett velünk az interneten Audrey Hepburn is, aki Szicíliában szállt le a buszról egy Dove-csokoládét reklámozva (Hiltzik 2014). Technikai értelemben mindkét esetben a mozgóképen rögzített alany vizuális módosításának produktumát látjuk, amely során szintetikus képet (és néha hangot) mutatunk be egy olyan személyről, aki a valós felvétel és a számítógép által generált tartalom kompozituma. A technikától eltekintve morális szempontból nézve a helyzet problémás: Az elhunyt személyek folytatják karrierjüket haláluk után, ami természetesen etikai kérdéseket vet fel, hiszen mi történik abban az esetben, ha az adott személy hozzájárulása nélkül, szinte bárki bármit megtehet az arcával az online térben... A kulsszó a hozzájárulás, ami jogi kategória. Az említett két példa esetében közismert, hogy a sztárok digitális újraalkotásának folyamatát a családtagok támogatták, hiszen az alkotások stáblistái ezt feltüntetik.¹ Tehát ezen esetekben érvényesültek a család, az elhunyt emléke hivatalos örzöinek jogai. Az elhunyt személyiségi jogainak tiszteletben tartása a mozgóképes felhasználás során nyilvánvalónak tűnik, de kétes, hogy a technológia elszabadulásával ez az alapvető atitúd betartható, számonkérhető lesz-e. A problémát az jelenti, hogy az AI által létrehozott képek és hangok olyan mértékben torzíthatják, írhatják felül a valóságot, ami az elhunyt vizuális és szellemi örökségére nézve óriási veszélyekkel járhat és visszaéléshez vezethet, különösen, ha a velük kapcsolatos tartalom a valóságtól eltérő kontextusban jelenik meg. (A jogi kérdésekhez lásd: Arató—Balázs, 2024, 2025.)

Éppen ezért a dokumentumfilmes alkotóknak kiemelt felelőssége van a deepfake használatában, azaz nagyon pontosan jelezniük kell a közönség számára, ha a filmjeikben képmanipulációt alkalmaznak. Ahogyan a teoretikus Craig Hight fogalmaz: „A nézők a dokumentumfilmek alkotóit mindig az igazság és a bizalom képviselőjének tartják” (Hight 2022: 398). Éppen ezért ellentmondásosnak tűnhet ha egy dokumentumfilm alkotó akinek munkája ezer szálon kötődik a valóság reprezentálásához, adoptálja a kép és hangmódosító technológiákat filmjében.

A filmkészítés területén a hang- és képmódosító AI-felhasználású segédprogramok terjedése és elérhetősége az online térben világszinten felívelőben van, így akár kezdő dokumentumfilmesek is könnyedén

megtanulhatják és alkalmazhatják őket saját projektjeikben, és főleg a személyes történelmet feldolgozó, minimális költségvetéssel rendelkező alkotók élhetnek a szabadon elérhető lehetőségekkel. Amihez tegnap még professzionális felszereltségű szinkronstúdióra volt szükség, mára otthon megoldható, így a monitor előtt a megfelelően betanított hanggenerátorral narrálhatjuk a rögzített cselekményt, vagy az elbeszélendő történelmi eseményt. Az alábbi filmes példa azonban még azelőtt készült, hogy e programok a maihoz hasonló mértékben elterjedtek volna, s a vizsgált esetben korántsem amatőrfilmesek munkájáról van szó. A kísérletet professzionális eszközökkel végezték és eredménye, a Francesca Panetta és Halsey Burgund által készített *In Event of Moon Disaster* című rövidfilm, amely az 2019-es amszterdami nemzetközi dokumentumfilm fesztiválon (IDFA) mutatkozott be, rögtön el is nyerte a zsűri különdíját (IDFA: 2019).

2. Hang és kép manipulációja az *In Event of Moon Disaster*-ben

1969-ben fordulópont következett be az USA és a Szovjetunió hidegháborús űrversenyében: Az Apollo-program ötödik, űrutazókkal végrehajtott repülésében, az Apollo 11 elnevezésű küldetés keretei közt került sor az első sikeres holdraszállásra. Július 20-án, Neil Armstrong és Buzz Aldrin sima leszállást követően a holdra lépett, amelyet nem csak az Egyesült Államok televízióin, hanem világszerte élőben közvetítettek. (Chaikin: 1994) Azonban a küldetés tele volt veszélyekkel, és komoly kilátások voltak arra, hogy technikai hiba vagy valamilyen baleset megakadályozza az űrhajósok visszatérését a Holdról. A legrosszabb forgatókönyv esetére az amerikai elnök Richard Nixon beszédírója, Bill Safire, egy beszédet fogalmazott meg az amerikai nemzet számára, amelyet az elnöknek a holdkatasztrófa esetén kellett volna élő adásban elmondania (Safire, 1969). Mint tudjuk, a szerencsétlenség nem következett be, de ötven évvel később 2019-ben a Massachusetts Institute of Technology (MIT) megbízásából Halsey Burgund, az egyetem Open Documentary Lab munkatársa együttműködve Francesca Panetta-val – aki az XR vállalat Advanced Virtuality központjának kreatív igazgatója – közös multimédiás projektet kezdeményezett, hogy a deepfake technológiával életre keltsék a soha el nem hangzott beszédet, s egyúttal magát Nixon elnököt, legalábbis a virtuális térben. Az *In Event of Moon Disaster* című projekt valójában egy komplex kísérlet, amely a hét perces kisfilmen túl egy kiállítási térben található installációt is magába foglal.²

A film készítésekor két egymástól szeparált audiovizuális manipulációs folyamat zajlott párhuzamosan. A valójában soha el nem mondott beszédhez hangklónozással hozták létre Nixon hangját, a karakter vizuális megjelenítését pedig eredeti híradófelvételekből alkották újra deepfake technológia segítségével. Tehát a film gyártásakor az alkotók két AI technológiát felhasználó céggel is

együttműködtek: a Respeecher-rel az audió-rész elkészítéséhez és a CannyAI-jal a képanyag létrehozásához. 2019-ben a deepfake-ekhez kapcsolódó gépi tanulás még gyermekcipőben járt, ezért tanulságos megfigyelni, hogy a technológia állapota milyen korlátokat szabott a filmesek kreatív döntéseinek. A filmről nyilatkozó alkotó, Halsey Burgund elmondta, hogy a CannyAI hogyan határozta meg azokat a kereteket, amelyeket betartva a deepfake képkészítés működhetett: „Konkrét instrukciókkal láttak el arra vonatkozólag, hogy a videónak – a Nixonról készült eredeti felvétel, melyet manipulálni fogunk – bizonyos jellemzőkkel kell rendelkeznie. A felvételen nem lehet zoomolás, kameramozgás, hanem egy szögből legyen felvéve, szinte állóképre volt szükségük.” (Pietrobon: 2020) A megfelelő felvétel kiválasztása kiemelten fontos volt, hiszen még a deepfake létrehozása előtt meghatározza a végleges célvideo jellemzőit. Az első kiválasztott archív videót például a cég visszaküldte az alkotóknak, a felvételen szereplő egyetlen lassú zoom miatt (Lees 2023: 113).

Mózes G. Nixon

1. ábra: Az eredeti archív felvétel, avagy Richard Nixon élő adásban lemond 1974 augusztus 8-án

Végül Panetta és Burgund azt a Richard Nixon-lemondási beszédet választotta, amelyet az elnök a Watergate-botrány után mondott el 1974. augusztus 8-án, élő tv-közvetítésben (Kratz: 2024). A deepfake kifejezés a köztudatban általában az arcok kicserélését jelenti, de az *In Event of Moon Disaster* esetében nem volt szükség ilyen teljes transzferre. A CannyAI egy olyan technológiát fejlesztett ki, amely azóta Video Dialogue Replacement (VDR) néven ismert, és ez a folyamat lehetővé teszi, hogy az elkészült mozgóképen a beszélő személy arcából építsenek új arckifejezéseket, a szájmozgásra vonatkozóan különösen sikeresen. (Finley: 2020) Így a digitálisan reprodukált Nixon arcjátéka az “igazi” elnök arcából lett újraképezve és megmozgatva a korábbi archív anyagból. Tehát végeredményben a filmben látott háttér, az elnöki szoba, maga az eredeti archív felvétel, az asztalnál ülő Nixon teste is eredeti, de a VDR immáron az új mimikával teszi vissza az elnök fejét a testére. A néző számára így az egyetlen vizuális differencia az eredeti és a Bill Safire-beszéd között az elnök szájmozgása. A manipuláció kizárólag erre a felvételre vonatkozik, film összességében valódi archívokból álló montázs az űrhajó fellövéséről és a holdraszállásról.

Az archív felvétel kiválasztása dramaturgiai szempontból is fontos volt, mivel ez a beszéd különböző emóciókat fejez ki. Az elnök arcán és hangjában is változatos érzelmek játszanak a holdkatasztrófára készült Safire-beszéd

előadása során. Az eredeti, lemondási-közvetítésében Nixon láthatóan lehangolt és legyőzött, de stílusában beszéd közben időnként visszatér az elnöki ideje alatt megszokott harciasság. Ezek a kifejezetten személyes érzelmi változások lettek a filmbeli fiktív beszéd dramaturgiai töltetei. Az elnök valódi archívon látható arcjátékát és beszédének valódi érzelmi hullámvázát transzformálták át a digitálisan újraalkotott Nixon előadásába. Ez a transzformáció Burgund és Panetta egyik legjelentősebb kreatív teljesítménye, ti. hogy ezt a beszédet azonosították *célvideó*ként, lehetővé téve Nixon 1974-es érzelmeinek átültetését abba a tragédiába, amelyet alternatív történelemként tárnak elénk filmjükben. Ez egyfajta műfajteremtés, de hívhatjuk akár *közvetítő adaptációnak*, ami a dokumentumfilmes arhívum és az AI által vezérelt szintetikus média között helyezkedik el a mozgóképes skálán.

3. A hangklónozás folyamata

A deepfake használat és a hangklónozás tekintetében talán a legtöbbet “klónozott” elnök Joe Biden volt, akinek a szájába netes jóakarói nem egyszer adtak olyan mondatokat, amelyeket valójában sosem mondott ki, természetesen lejáratás céljából.³ Az esetek etikai problémáján túl ilyenkor arra is láthatunk példákat, mi történik, amikor a deepfake-használat “eredménye” egyértelműen *gagyi*... A lehetőség azonban ijesztő, hiszen a technológia fejlődésével egyre nehezebb bizonyítani, ki mit mondott a valóságban, és mi az ami sosem hangzott el. A kísérleti művész és kurátor, Francesca Panetta, kreatívan alkalmazza ezt a technológiát és képes finom árnyalatokat, valamint nívumértékű jelentést közvetíteni, tehát a hangklónozást és a deepfake használatát művészi szintre emeli, így alkotása magasan kiemelkedik az interneten tobzódó manipulált, lejárató célzatú trash-videók tengeréből (Balázs 2015, 2023: 194, 2024). Ahogy fentebb említettem, a képmódosítás mellett az elnök hangjával való kísérletezésre külön céget bíztak meg, így a képpel foglalkozó CannyAI mellett a hangklónozás technikai részét a Respeecher valósította meg.

Mózes Nixon Wheeler

2. ábra: A Nixont alakító színész, Lewis D. Wheeler a forgatáson felolvassa a soha el nem mondott beszédet

A Respeecher munkája az audió “nyersanyaggal” – Richard Nixon beszédeivel – akkor kezdődött amikor az alkotók kiválasztották a fentebb említett beszéd archívját. Ezek a hangfájlok olyan adatbázist képeztek, amelyet fel lehetett használni a gépi algoritmus betanítására, ami megtanulta Nixon jellemző hanghordozásait, artikulációját. Eközben Panetta és Burgund felkértek egy színészt, Luis D. Wheeler-t, hogy olvassa fel a soha el nem mondott Safire beszédet, és arra instruálták, hogy a szöveget Richard Nixon dikcióját imitálva

adja elő, tehát a feladat a teljes illúzió megteremtése volt. A színészi előadás koncepciója szerint Wheelernek el kellett képzelnie, hogyan mondaná el Nixon Safire szövegét a valóságban, és pontosan ezt kellett hanghordozásában, előadói stílusában hűentolmácsolnia, újraalkotva ezzel az elnök valós, emberi jellemzőit, nem pedig egy fikcionalizált karaktert dolgozva ki, akit pl. egy életrajzi filmben játszana. Tehát maga az imitáció, az utánzás elvének alkalmazása szűkítette a rést a célvideó és az eredeti archív felvétel között, segítve a hangkonverziós rendszer munkáját, amelyet ezután a színész előadásának és Richard Nixon hangjának kombinálására használtak (Lees 2023: 114).

Az *In Event of Moon Disaster* egyik legimpozánsabb jellemzője, hogy olyan érzelmi erőt fejez ki, amihez nem lehet elég önmagában az AI használata és az archívok összevágása, vagy Nixon karakterének szimplán színészi teljesítmény alapján való életre keltése, hanem mindezek kreatív kombinációja szükséges, hogy valódi kísérleti dokumentumfilmet kapjunk: A hitelességet biztosítja Bill Safire eredeti beszéde, amelyhez a technika segítségével társulnak Richard Nixon lemondásának valódi emberi érzelemhullámai, és a tragédia kifejeződése, amelyet Lewis D. Wheeler vált ki vokális előadásával. A film szintetikus hangjának és deepfake-képeinek létrehozásában a gépi tanulás technológiája egyedülálló lehetőséget biztosított a dokumentumfilm készítőinek, lehetővé téve, hogy a “deepfake elnöktől” egy olyan beszédet lássunk, halljunk, amelyet Nixon soha nem mondott el. Ugyanakkor reprezentálja a projekt a technológia egyik kulcsfontosságú korlátját is: a deepfake-folyamat hitelessége azon áll, hogy milyen kvalitásokkal rendelkezik az adott színész, aki elsőként olvassa fel a módosítandó szöveget. A mesterséges intelligencia ugyan képes volt közvetíteni Nixon hangjának érzelmi változásait, de csak Lewis D. Wheeler teljesítményére való építkezéssel, tehát egy szintetikus karakter érzelmi minősége valójában az emberi színész képességein múlik.

Mózes Burgund

3.. ábra: A két pólusú (kép és hang) deepfake gyártásának az egyszerűsített folyamata az alkotó Halsey Burgund ábráján

Konklúzió

A jelen írásomban, az *In Event of Moon Disaster* című dokumentumfilm elemzésében bemutattam, hogyan használták az alkotók a vizuális deepfake technológiát és a hangklónozás technikáját az eredeti archív anyagok manipulálására és újrafeldolgozására. Panetta és Burgund filmje az egyik első filmtörténeti példa, amelyben a digitális deepfake technológia lehetővé tette a filmesek számára, hogy kiterjesszék az események és élmények audiovizuális

reprezentációját. Az alkotók a mesterséges intelligencia közreműködésével képesek voltak átalakítani egy írott szöveget mozgóképpé, nem egy történelmi eseményt dokumentálva, hanem egy majdnem lehetséges pillanatot felvázolva az Egyesült Államok történetében. A kulcsszó a *közreműködés*: A deepfake és a manipulációs technológia csupán eszköz, ami az alkotói kreativitást és ötleteket közvetíti. Az AI hatása a dokumentumfilmre végeérhetetlen vitákat gerjeszt alkotók és kutatók közt, melyek feloldása gyakorlati filmes példákkal lehetséges. Az általam elemzett alkotás egy kísérlet, ami a fiktív elemek használatával nem csak bemutat egy adott eseményt, de tovább is gondolja azt, határsértő módon keverve valóságot és fikciót, új műfajt teremtve ezáltal a dokumentumfilmen belül. Az alkotók, művészi eszközeiket tekintve a történelem és a dokumentumfilm összekapcsolási lehetőségeinek pozitívumait mutatják fel, és valóban új nyelven próbálják a befogadót megszólítani. A deepfake technológiát használó dokumentumfilmek száma egyelőre csekély, de a mesterséges intelligencia kreatív eszközei folyamatosan és világszinten egyre hozzáférhetőbbé teszik a filmkészítést, lehetőséget adva a gyorsabb és hatékonyabb alkotói munkára, de a dokumentumfilm lényegi elemei – az emberség és az empátia, az érzelmi hatások, valamint a valódi, működő koncepció – továbbra is az alkotókon múlnak.

Irodalom

Ajder, Henry, Glick, Joshua 2021. Just Joking: Deepfakes, Satire and the Politics of Synthetic Media. *MIT Open Documentary Lab*.

<https://cocreationstudio.mit.edu/wp-content/uploads/2021/12/JustJoking.pdf> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Arató, Balázs – Géza Balázs 2024. The communicative-linguistic modes of artificial intelligence with a focus on justice. *Magyar Nyelvőr* 148. 2024: 601–617. DOI: 10.38143/Nyr.2024.5.601

Arató, Balázs – Géza Balázs 2025. Artificial Intelligence: Transhuman Language, Ethics and Justice. *Magyar Nyelvőr* 149. 2025: 604–619. DOI: 10.38143/Nyr.2025.5.604

Balázs Géza 2015. Netfolklor – intermedialitás és terjedés. Replika. *Társadalomtudományi folyóirat*. 2015/1-2. (90-91. szám) 171–186. (Belépés jelszóval! Online világok és kutatási módszerek tematikus szám.)

Balázs Géza 2023. *Az internet népe*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest.

Balázs Géza 2024. Harmadlagos beszéd és írás. A mesterséges értelem kommunikációs-nyelvi létmódja. *Szabad Piac*, 2024/9–10. szám: 38–47.

https://uni-milton.hu/wp-content/uploads/2025/03/szabadpiac_kiadvany_2024_2szam_0307_javitott.pdf

Chaikin, Andrew Chaikin 1999. A Man on the Moon, *Time Life Books*
University of California

Cole, Samantha 2017. AI-assisted Fake Porn Is Here And We Are All Fucked, *Vice News* <https://www.vice.com/en/article/gal-gadot-fake-ai-porn/> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.) Mózes Gergely fordításában

Faciai 2023. How did Paul Walker in Fast 7 after his death, *Medium*
<https://faciai.medium.com/how-did-paul-walker-appear-in-fast-7-after-his-death-fda6acfea096> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Finley, Shuli 2020. Deepfake For Good: CannyAI Develops VDR Tech To Engage Audiences In Any Languages, *No Camels Israeli Innovation News*
<https://nocamels.com/2020/06/deepfake-for-good-cannyai-vdr-tech/> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Grierson, John 1933. The Documentary Producer, *Cinema Quarterly*, 2:1, pp. 7–9.
<https://dn790004.ca.archive.org/0/items/cinema02gdro/cinema02gdro.pdf>
(Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Hight, Craig 2022. Deepfakes and Documentary Practice in an age of Misinformation. *Continuum* 36

Hiltzik, Michael 2014. Introducing the creepiest tv commercial ever made, *Los Angeles Times* <https://www.latimes.com/business/hiltzik/la-fi-mh-creepiest-tv-commercial-20140304-story.html> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17503280.2023.2284680?needAccess=true> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17503280.2023.2284680?needAccess=true> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10304312.2021.2003756#abstract>
(Utolsó letöltés: 2024.01.14.) Mózes Gergely fordításában

IDFA 2019. In a Whispers wins the IDFA award for the best feature length documentary <https://www.idfa.nl/en/news/in-a-whisper-wins-the-idfa-award-for-best-feature-length-documentary/> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Kratz, Jessie 2024. Nixon Resigns, *Pieces of History*, National Archives
<https://prologue.blogs.archives.gov/2024/08/06/nixon-resigns/> (Utolsó

letöltés: 2024.01.14.)

Lees, Dominic 2021. The rise of the deepfake, *BFI*

<https://www.bfi.org.uk/sight-and-sound/features/rise-deepfake-tom-cruise-tiktok#:~:text=Deepfakes%20first%20emerged%20in%202017,Gal%20Gadot%20and%20Maisie%2>

(Utolsó letöltés: 2024.01.14.) Mózes Gergely fordításában

Lees, Dominic 2023. Deepfakes in documentary film production: images of deception in the

Lees, Dominic 2023. Deepfakes in documentary film production: images of deception in the

Piebtrobon, Agnes 2020. “Are we not going to be able to ever know what the truth is” -Halsey Burgund (In Event Of Moon Disaster), *XR Magazine*

<https://xrmust.com/xrmagazine/halsey-burgund-event-moon-disaster/>

(Utolsó letöltés: 2024.01.14.) Mózes Gergely fordításában

representation of the real. *Studies in Documentary Film*, Taylor and Francis

representation of the real. *Studies in Documentary Film*, Taylor and Francis

Safire, Bill 1969. Presidential libraries, *National Archives*

<https://www.archives.gov/files/presidential-libraries/events/centennials/nixon/images/exhibit/rn100-6-1-2.pdf> (Utolsó

letöltés: 2024.01.14.)

A képek forrása:

1.kép: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/17503280.2023.2284680?needAccess=true>

2. kép: In Event of Moon Disaster weboldala, Chris Boebel fotója
<https://moondisaster.org/why-we-made-this-deepfake>

3. ábra: Forrás: In Event of a Moon Disaster weboldala, Halsey Burgund ábrája
<https://moondisaster.org/why-we-made-this-deepfake>

Filmek

In Event Of Moon Disaster (Francesca Panetta, Halsey Burgund, 2019)

<https://www.youtube.com/watch?v=LWLadJF18Pk> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Halálos Iramban 7 (James Van, 2015)

Its DOVE -Feat Audrey Hepburn (Roy Benin 2014)

<https://www.youtube.com/watch?v=sB44n4ADg2Y> (Utolsó letöltés: 2024.01.14.)

Jegyzetek:

1 A Dove reklám első képkockáin az apróbetűs felirat jelzi Audrey Hepburn fiának, Sean Hepburn Ferrernek az elhunyt édesanyja képmásához fűződő jogait: [„It's DOVE:Feat. Audrey Hepburn” 2014 Commercial](#)

2 A projektnek saját weboldala is van, ahol a látogatóknak interaktív formában lehet megtudni minden információt a film készítéséről és az instalációról is:

<https://moondisaster.org/about>

3 Joe Biden hamis beszédei közül, talán népszerűségi szempontból két példa kiemelkedik, amikor elítéli a homoszexualitást

<https://x.com/vince81viny/status/1623256000160534529> valamint a saját halálhírét kelti

<https://www.facebook.com/watch/?v=824896406284036>

Készült A Kulturális és Innovációs Minisztérium 2024-2.1.1.- EKÖP-2024-00017 kódszámú EGYETEMI KUTATÓI ÖSZTÖNDÍJ Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával.

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.